

Pioniers toen en nu

Freddy May (coördinator NOOM)

“Wat van ver komt, is kostbaar en dat moeten we koesteren”

Na de tweede wereldoorlog zijn veel migranten naar Nederland gehaald om het land te helpen opbouwen. Eerst kwamen de Italianen en de Spanjaarden, en later ook de Turken en Marokkanen. Andere groepen zoals de Indonesiërs, Molukkers, Surinamers, en Antilianen kwamen uit de toenmalige Nederlandse koloniën met heel andere motieven naar Nederland. De Nederlandse overheid ging er destijds vanuit, dat deze migranten na verloop van tijd weer naar hun geboorteland terug zouden keren. Een gericht inburgeringsbeleid was niet nodig; integendeel was er sprake van categoriaal beleid gericht op behoud van eigen taal en cultuur. Pas in 1983 kwam de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid tot de conclusie dat de migranten zich hier blijvend zouden vestigen. Deze conclusie was voor de overheid aanleiding om het categoriale beleid af te schaffen en de migranten in te voegen in het algemene beleid.

De inmiddels ruim 200.000 eerste generatie migranten (55 plus) hebben hier altijd keihard gewerkt. Wat deze migranten met elkaar gemeen hebben is hun pioniersgeest en hun doorzettingsvermogen om in een vreemd land te overleven en een nieuw bestaan op te bouwen. Ook moeten we niet vergeten dat zij een deel van hun cultuur hier naar toe hebben gebracht, zoals: muziek, eten, sjaals, stoffen en tal van andere exotische producten.

Nederland is daar wél bij gevaren, gegeven de Turkse baklava, de Surinaamse roti, de Indonesische rijsttafel en de Marokkaanse muntthee, die langzamerhand gemeengoed zijn geworden. Daardoor neemt ook de interesse van de Nederlanders toe om de herkomstlanden van de migranten te bezoeken als vakantieland. Migrant leveren ook een substantiële bijdrage aan de sportprestaties van Nederland op het gebied van voetbal, tafeltennis, judo en atletiek.

Door het lang uitblijven van een gericht inburgeringsbeleid, waren de migranten sterk op elkaar aangewezen. Problemen werden onderling opgelost. Vanuit hun cultuur is het vanzelfsprekend dat de jongelui voor hun ouders zorgen. Mantelzorg en vrijwilligerswerk zijn sterk ontwikkeld in eigen kring. In de Nederlandse samenleving is zo het beeld ontstaan dat de migranten vanzelfsprekend voor elkaar zorgen en geen beroep hoeven te doen op het Nederlandse zorgstelsel.

Dat beeld is echter dringend aan bijstelling toe. De tweede en derde generatie migranten zijn inmiddels zodanig geïntegreerd, dat ze vaak ver van huis carrière moeten maken en minder tijd en aandacht kunnen besteden aan hun ouders. Dat neemt niet weg dat ze wel bezorgd zijn over het welzijn van hun ouders en ook zoeken naar andere oplossingen. Deze ouders kampen vaak met een slechte gezondheid (door de vroegere slechte werkomstandigheden), een slechte economische situatie (door verkorte AOW en slecht pensioen) en vaak ook een slechte huisvesting. Het is al een hele verbetering als ze elkaar kunnen opzoeken (lotgenotencontact) om hun oude dag positief door te brengen. Dagopvang- en groepswoonprojecten geven de ouderen een plezierige daginvulling stimuleren onderlinge ondersteuning en laten hen stapsgewijze kennis maken met

verschillende vormen van zorg. Tegelijk zijn de oudere migranten ook hier weer pioniers, die de weg bereiden voor een betere toekomst.

Veel vrijwilligers en professionals, allochtoon en autochtoon, profiteren daarvan. Dagopvangprojecten worden vaak georganiseerd in grote zorginstellingen. Zodoende maakt ook de "witte" zorginstelling op een natuurlijke wijze kennis met de "gekleurde" klant. Op den duur zullen steeds meer migranten gebruik willen maken van het Nederlandse zorgsysteem, dat rekening houdt met hun wensen. Succesvolle dagopvangprojecten in Den Haag, Rotterdam, Amsterdam en Utrecht maken dankbaar gebruik van deze pioniers, en ook van hun familieleden die als vrijwilligers hand- en spandiensten in de zorgcentra verrichten. Door deze activiteiten kunnen de oudere migranten veel langer zelfstandig in hun eigen omgeving blijven wonen. Kinderen en kleinkinderen die op een dergelijke positieve wijze kennis maken met een zorginstelling zullen daardoor eerder bereid zijn om een opleiding in de zorg of verpleging te kiezen.

De toegankelijkheid van zorginstellingen voor oudere migranten verloopt in de praktijk moeizaam. De vanzelfsprekendheid hoe bijvoorbeeld supermarkten hun assortiment moeiteloos aanpassen aan de vraag van de klant, is nog bij vele zorginstellingen ver te zoeken. Het ontbreekt aan voldoende inlevingsvermogen (cultuursensitiviteit) om rekening te houden met specifieke wensen en behoeften van een nieuwe groep klanten. Sommige instellingen willen zich wel richten op leefstijlen van bepaalde klantengroepen (zorginstellingen voor vermogende klanten, voor artiesten of gericht op ex-militairen), maar de leefstijl van migranten wordt nog onvoldoende herkend, laat staan erkend.

Net als alle ouderen willen ook migranten ouderen in een vertrouwde en veilige omgeving oud worden. Ze hebben daarvoor geen extravagante wensen. Wel verwachten ze dat er rekening wordt gehouden met hun eetgewoonten, hun ideeën over aangename vrijetijdsbesteding en godsdienstbeleving. Een open en vriendelijke houding van het personeel kan daar al een belangrijke bijdrage aan leveren. Oudere migranten blijven pionieren; nu zelfs in de zorg op hun oude dag.